

האם זויף ד

מאה שנים לסיום המשנה ברורה

דוד גרוס

הפסקה האחרונה שמחלקת בין "רעך בתורה ובמצוות" ל"אדם רשע" הושמטה במהדורה המדוברת. תחת זאת נכתב שם בסתמיות: "מצוה לאהוב את עמיתו".

כנראה - מנסה אברמסון לנחש - שמהדורה זו של המשנה ברורה היו אמורים לספק גם לבני מפא"י ומפ"ם ולהכלליים ולהפרטיים... "ורצו להראות שגם המשנה ברורה נזהר באהבתם".

בהמשך דבריו מעורר המשנה ברורה אודות חנופה לעוברי עבירה והוא מביא מעשה באגריפס המלך. במהדורה המדוברת הושמטו דבריו, וכן המעשה באגריפס. בדבריו מצטט אברמסון שינוי נוסף בין מהדורה זו, למהדורות הרגילות. למרות שגם שינוי זה צועד במגמת השינוי הקודם, הוא פחות בולט ומגמתי.

כמה מידת חוצפה - מוחה אברמסון - יש בנוהג שכזה, לתלות במין המ"ב דברים שלא אמר ולזייף בשמו דברים שהם שלא כהלכה... מעכשיו מי יודע לבחון את המקומות שסילפו וזייפו כדי למצוא חן בעיני אלו השונאים את המשנה ברורה ואת כל דרכי השולחן ערוך.

האם זויף המשנה ברורה? ואם כן, כיצד הדבר נעשה? את המעגל של פרשיה זו סגר הרב מקיוויאשד מארה"ב. רב זה היה אחד מהרכנים שכ"ק אדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצ"ל נתן לו לעבור על גליונות ה"ויואל משה" לפני הדפסתם.

סבורני - פותח אברמסון - שהקוראים ימצאו ענין במה שאני רוצה למסור כאן, ועל כן הנני למסור הדברים בשם אומרים לי, והיינו הרב יוסף אשכנזי משמש בקודש אצל כ"ק אדמו"ר [סאטמר] שליט"א, וזה תוכן הדברים:

לפני שבועות אחדים, בשהות האדמו"ר בנאות קיץ, ביקש מר' יוסף הנ"ל שיביא לו ספר לעיין בו, והוא הלך והביא לו מיד הספר הראשון שבא לידו - [משנה ברורה] ח"ב, שהופיע במדינת ישראל.

אחרי זמן מה חזר האדמו"ר לקרוא שוב לר"י הנ"ל, והחזיר לו הספר באמרו שאין המ"ב הזה כשאר המ"ב וכפי שהוא זוכר, הלשון והסגנון במ"ב סי' קנ"ו הוא אחר לגמרי. הר"י אשכנזי הודרו מיד למצוא מ"ב דפוס ישן ומצא שהמולי"ם בארץ ישראל, עשו חורבן שלם בסימן הזה במ"ב של הוצאתם, גרעו והוסיפו, שינו וזייפו כאוות נפשם.

הר"י אשכנזי מצא כאן מקום להתפלא על זכרוננו המופלא של האדמו"ר שליט"א, שלא נעלם ממנו דבר, אף מדברי אחרוני האחרונים ז"ל. אין להבין מה היתה כוונת המדפיסים הנ"ל שזייפו את כל הענין.

עד כאן מדבריו של אברמסון. וכעת נציג זיוף אחד מן הזיופים:

המשנה ברורה, בסימן קנ"ו סק"ד, מציין שישנן כמה מצוות תדיריות, שמוטלות על האדם לעשות ולהזהר בהן בכל עת. מצוות אלו אינן מובאות בהשולחן ערוך. אמנם המגן אברהם העתיק כמה מהן מדברי הרמב"ם ושאר הראשונים, ולכן אף הוא - המשנה ברורה - לא נמנע מלהעתיק מקצת מהדברים.

בהמשך דבריו מצטט המ"ב את דברי הרמב"ם (בהלכות דעות) שכתב: "מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד מישראל כגופו, שנאמר ואהבת לרעך כמוך וכו' ודוקא רעך בתורה ובמצוות, אבל אדם רשע שראה אותו שעבר עבירה המפורסמת בישראל ולא קיבל תוכחה מצוה לשנאותו".

זכר צדיק לברכה

ווי נישט אראפשיינען עס זאל ווערן בשמו געדוקט א זאך וואס איז קעגן וייער רצון און קעגן זייער מיינונג. עד כדי כך. אז זיי האבן "במרד ובמעל" [ישן קדוש] מדיף געווען זיינע ווערפער.

צומעליג מיט א קורצע צייט דערויף. איז דער מוציא לאור פון דעם געפעלשטן משנה ברורה געווען אין אמעריקע און ער האט געהאט זיין אכטניא אין טיין געגענט - פארייזלע דער קוויאשדער רב - און ער האט געראטענט אין ביהמ"ד אין פארעסט היילס. איך האב אים פארייזלע און פארגעהאלטן איבער דעם זיך וואס ער האט געטאן. איך האב אין נישט פארהוילן פון אים פארייזלען. אז דער סאטמארער רב קאכט שפארק דערוועגן.

שנה ברורה

**פרשת "זיוף המשנה ברורה",
הינה פרשיה כמעט עלומה,
שהדיה הגיעו ארצה בדיוק לפני
חמישים שנה - בחורף תשי"ז.
פרטי הפרשה הובאו ב"מכתב
למערכת" בדגלנו (גליון אדר ב'
תשי"ז) מאת קורא ניו-יורקי
בשם מ. אברמסון. במשך
השנים איששו עדים נוספים את
אמיתות הפרטים.**

עדותו בפרשיה זו מובאת בספר זכר צדיק לברכה, שיצא לאור בארה"ב באידיש.

בהזדמנות נכנס הרב מקוויאשד אל הרבי מסאטמאר זי"ע בביתו. בשעה זו עסק הרבי בכתיבת ובסידור ספר ויואל משה לדפוס. הרב מקוויאשד מעיד שהוא פגש את הרבי בעודו מאוד רותח ("זייער געקאכט") אודות זיוף המשנה ברורה, והרבי אף כתב את כל הענין כדי לצרף זאת לספרו ויואל משה.

זמן קצר אחר כך, הגיע המו"ל של המשנה ברורה האמור לארה"ב, והתאכסן לא הרחק מביתו של הרב מקוויאשד. הרב מקוויאשד פגש אותו, שוחח אותו אודות הענין, ולא הסתיר ממנו את העובדה שהרבי רותח על הזיוף.

וכאן מגיעה תשובת המו"ל, שאולי יש בה המפתח לפתרון התעלומה:

"כאשר ניגשתי להדפסת המשנה ברורה" סיפר המו"ל "חיפשתי עותק של משנה ברורה בעל דפוס טוב וברור על מנת שהספרים יצאו טובים וברורים" באותה תקופה לא השתמשו במחשבים להדפסת ספרים. ספרים הודפסו או בעימוד מחודש שדרש השקעה כספית אדירה, או בצילום אופסט שהיווה את השיטה הזולה והנפוצה. המו"ל יצא לחפש עותק קדום, ברור וקריא כדי שהצילומים שיצאו ממנו יהיו איכותיים.

המו"ל טען שהעותק ממנו הדפיס את המשנה ברורה החדש, הוא ממהדורה שמרן החפץ חיים זצוק"ל עוד הדפיס בחייו.

אז מדוע קיימים בה שינויים והשמטות?

"מחמת הצנזור".

"כעבור שנים" הוסיף המו"ל "כאשר שכנה חמת הצנזור, הדפיס מרן החפץ חיים זצוק"ל את המשנה ברורה כפי שהוא בדינו".

"ולכן אל תאשימו אותי" התגונן המו"ל.

הרב מקוויאשד סיים: "על מנת שאאמין לדבריו, הוא שלח אלי אח"כ מארץ ישראל לארה"ב את ספר המשנה ברורה מהדפוס הראשון האורגנילי".

דעתו של הרב מקוויאשד לא נחה מיישוב זה, אך הוא מסר את הדברים לרבי מסאטמאר זצוק"ל ואותו קטע מסוים שנכתב לספר ויואל משה, לא הודפס בספר.

אדר ב' תשי"ז

דגלנו

על זיוף המשנה ברורה

המאמר אינו עובר בלא ה.א.א. כל עובר משום לא יוסיף להנות, ובחירתו עובר משום לא הונו וכו' כתבו חסד השנה א"ת עמ"י תו בלכו עובר בלא חזשה שגאי לא תשנה את אודן בלבד. המהב את חברו המהירט עובר משום כל יוסיף וכו' כמה מידת חוצפה יש בנהג שכותב למחל במין המ"ב דב' ויפג של אחר ולידק בשמו דב' רים שהם של כלכלה ואין לה שבו שאולי נטען ע"י המצא יגלה בלתי מרושע שהרי המכין רואה כאן בחוש שהם של המ"ב הופיעו באמצע, אבל כאן חתכו וחוצצו וסילפו כרצונם והדפיסו דפוס משונה. הוראת שטותי בסוף עצמו מיה המלה עובר, תמשמש מראה התחלתה של השורה הראשונה בעמוד הבא, כנהוג אצל המדפיסים. ובאמת בשאר חוצצת המ"ב היתחלה השורה בעמוד מ"ו היא — ע"י המ"ב, אבל לפי מילופיה של המ"ב, לא תשנה... אצלם כל המהב ע"ד החוננים, לרשימים יתחשבו נמנעו דאגורס וכו' וכדי לקיים את מותגם הופיעו את העמוד הזה מחולק ומסודר, אבל יש ל"י את מיד בסקירה ראשונה שהוא קצר והבה מלמדות בהוצאת המהב. מ"ב יודע לבוא את המ"ב ואת כל דרכי השיעור. צא חן בעיני אלה השונאים את המ"ב ואת כל דרכי השיעור. היה זה מנהג ברופיה הצארית. שמדפיסי ספרי קודש נאלצו לע"י נות דבר מה מאמת הצנזורה. אבל זה לדבר כזה במדינה יהי דת, וכעיקר אין להבין. מ"ב לכאלו לספל בהדפסת ספרים שבקדושה. מ. אברמסון. בדוקלין נ"י.

סבורני שהקוראים ימצאו ענין במה שאני רוצה למסור כאן, וע"כ הנני למסור הדברים בשם אומנם לי היינו רוב יוסף אש"כ, ממשם בקדוש אצל כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א. וזה תוכן הדברים: לפני שבעות אחדים בשעות האדמו"ר בנאות קיץ, ביקש מ"י יוסף הנ"ל שיכתב לו ספר לענין ב"י, הוא חלף תגבא לו מיד הספר הראשון שבא לידי — משנה ברורה ח"ב, שהופיעה במ"ד ידית ישראל. אחרי זמן מה חזר האדמו"ר לקרא שוב לר"י הנ"ל, והעזיר לו הספר באמרו שאין המ"ב הזה כשאר המ"ב וכפי שהוא זכור, הלשון והלפון במ"ב ט"י קנאי הוא אחר לגמרי. הר"י אשכנזי הודו מיד למצא מ"ב ופוס יען ומצא שהמללים במ"ד ישראל ע"י חורבן שלם בסימו הזה במ"ב של הצאחם. גר"י חאסיי פו, שיתו וויפו באות נפסם. הר"י אשכנזי מצא כאן מקום להתמלא על זכרונם המופלא של האדמו"ר שליט"א. שלא נעלם ממנו דבר, אף מדרבי אדמו"ר האחרונים ו"ל. אין להבין מה היתה כוונת המדפיסים הנ"ל שזיפו את כל הענין ובמקום שכתוב במ"ב, שהוא מדברי הרמב"ם, מצוה על כל אדם להאזין את כ"א משראל כגופו שג"א ואהבת לרעך כמוך וכו' ויואל רצן בחורה ובמצות אלו אדם רשע שראוי אזהר שער עכירה המפורסמת שיש ראי ולא קיבל תוכנה. משה לשונא"ר כתבו הם. מצוה לאבות את עמיתו, את דברי המ"ב ודוקא רצן בחורה וכו'. השמיט כליל בודון לב. כנהגא שבעלי ההוצאה הנ"ל. מספקים את המ"ב גם לבני מפא"י ומפ"י ולהכללים ולהפרטים... ורצו להראות שגם המ"ב נהדר באי